

רחוב הסולל – "פליט סטרייט" היישורי

גבריאל צפוני

אייתמר בן אב", מייסד "דוור היום" ועורכו

להפין תעסוקה פרו בריטית, בוגר התעסוקה הפרו גרמנית, שייהודיים אמריקנים לא מעתים נתפסו לה. בפועל זו הזכיר את לורד נורתקליף, האיש הבולט בתעסוקה הבריטית בעולם החדש.

ח"י שנים כי העתון "דוור היום" ברחוב הסולל בירושלים, ומחר. שבע כותרות, מירעשים וחוובות נדם קולו של העתון המודרני, מרדניר-ירושפני, ש"שותפות הסולל" יומה ויסדה ובכך גם הקנתה לרחוב ירושמי אלמוני את שמו – רחוב הסולל.

חן העלומים שהיה נסוך על הרחוב, הסמוך לכיכר ציון, שהיתה כבר אז לבה של ירושלים העברית, נמחק בשבעים השניים מאז בנייתה. היום אף שמו שונה.

לידתו של הרחוב בראשית ימי השלטון הבריטי. רונלד סטורות, המושל האנגלי הראשון של ירושלים, שקרא לעצמו "ירשו של פילטוס", כינה בהomore האינטלקטואלי השנון שלו, את הסימטה שהיתה עדין ללא מוצא: "פליט סטרייט היישורי" (על שם רחוב העתונות הנודע בלונדון).

כאשר סייפר זאת אגב סיור ברחובותיה של ירושלים ללורד נורתקליף, בעל ה"טיימס" וה"דיילי מייל" באותה ימים ורחוקים, לא גוס אל העתונאות האנגלי את ההשווואה וחידץ דעתו: "פליט סטרייט יש רק אחד". קבעתו לא התקיימה. ככל שהארץ המובטחת השותורה בהיוויות העולם, השתמר בפי העתונאות הזורה השם המאומץ, כמו שבנו ירושלים זיהו ברבות הימים את רחוב הסולל. עם עתונות, או עם מלאת הדפס.

באמצע המאה ה-19 רכשה הכנסתה הרוסית שטח גדול לחומת העיר העתיקה, שנודע בכינוי "מיידן" והיה מיועד לבניית קסרקטין לחיל המזב החורכי. בשטח הקימו הרוסים את "מגרש הרוסים" המפורסם עד ימינו – מתחם של כנסיות, אכסניות ובנייני מסדרים.

סמן למגרש הרוסים התפתחה מרכזה של העיר ירושלים וחלק ממנה – רחוב הסולל לימים. "האבות המייסדים" של "הסולל", חבורת האנשים שקראו לעצם "הסוללים" ולשותפות שהקימו – "הסולל", כולם כאחד היו בני הארץ. מחזיקות ילידי ירושלים. המאוחד, סביבו התקפטו, היה איתמר בן אב"י שהגיע עם גמר מלחמת העולים הראשונה מארצאות הברית, אליה נסע בתחילת המלחמה מאימת התורכים. אבין, אליעזר בן יהודה, כבר בערוב ימי, הפיציר בבנו להקים עתון ברוח הזמן החדש. הוא גם העניק לחברות את שמה. על כך קיימות כמה גרסאות. אלכסנדר (אלכס) אהרןסון מניל", שבüber הקרוב אורגן יחד עם אבשלום פיננברג שונפל מרובב את ה"גדרונים" שייצגו את בני המושבות, היה כבן אב"י באמריקה, שם סייע לפִי הוראת אחיםיו, ראש ניל"י אהרן אהרןsson,

במהדורגמן לאנגלית מערבית ומעברית במתה אלנבי; אשר ספיר, שנחשב למדיני הבהיר בחבורה והגיע לדמשק, שם עשה כאחד מעוזרו של פולרנס. הוא משך אליו את ישראל בלומנפלד, שלימים כינה עצמו מסדה, ושירותו אף הוא במתה הבריטי. בין ירושלים למושפחים המודפים ניסע ב-1947, חשב שמחובתו לקים מודשת סבו. ואחרון, אברהם אלמליח שהיה בבר או "עתונאי בכיר" שכטב בעתונות היישובית בתקופה העותמאנית.

ענין המיסידים הופנו לאלכס היזיר ובעל הקשורים המועלם. הוא יצא
לגייס כספים. תחילה ניסח מזלו בירוחון היוקרי "אטלנטיק", בו פירסם
בהמחלצת נוֹתָקְלִיפּ מאמרי תחילה לבריטים, ונכשל. הוא הצליח יותר אצל
דידיתו מר' פל', יורשת המיליאונים של בעלה "מלך סבון החטמරוקים"
המהולל, שנתקפה לדעינו עתנן מודרני ביישלים". בן אב"י מצידו
המשיך לגייס תומכים באנגליה ובצרפת. כאשר גב' פל' באהה לירושלים
במחצית 1920, שבועות מספר לאחר שהסתהים השלטון הצבאי והחוליה
בהונטו של סיר הרברט סמואל, "הנציב הראשון ליהודה", היא הפכה
למריצה הגדולה של הקמת רשותעתונם שתשרת את הציונות והיישוב.
בסכפה נורכש המכינון, בחלוקת מבתי הדפוס של נוֹתָקְלִיפּ בלונדון, ובעצה
אתם אתה נרכשה קראע לא ברוחב מגנש הרוסיט.

אלכלנדר אהרוןסון ואיתמר בן אב"י שנפגשו בניו יורק, הסכימו ביניהם כי בוגeo היום יקיםו בירושלים עתון עברי חדש וחדיש במתכונת אנגלית-אמריקנית. כאשר נפגשו מחדש מתקדונות מלון יוז, מול גן העיר בירושלים, שם החטכנן "וועד הארץ" ההיסטוריה המודיעין הבריטי החלו מולם. אלכלנדר אהרוןסון, שהיה עוזריו בשירות המודיעין הבריטי איש ניל", נזעך בכיריסטופר פיריד'גordon, שהתמנה במטעו של גנאל אלנבי למפקח על העמונות והרסום. העתונאי האנגלי היה פורמלית העוריך המפקח על העתון העברי הראשון מיסודה של הגולה הארץ ישראלית במצרים, שנקרא "חדשנות מהארץ". למען האמת הכוונה הייתה לקרוא לו "ארץ ישראל", אבל המחלוקת המורנית של המתה, בהשפעת הנציגות העוליוнаה בקהיר, פסלה שם ציוני מתחסש שכזה. העתון נדפס בקהיר וחובא לירושלים.

פיריד'גordon סבר, שモקדם להוציא לאור עתון עברי חדש. אלכס ואיתמר שchapו לעתון משללם לא נושאו. הם חיפשו ומצאו תרומים נלהבים כמוותם, שיתנו כתף להקמת עתון שיבטה את היישוב על גווניו.

לאספה הראשוֹנה הגעה שורה מכובדת של אבות מייסדים: יצחק
עבאדי, שהוא ברבota הימים המתוֹרגמן הראשי לעברית של ממשלת
פלשׁתינה א"י; פרץ דגן-קורנפֶל שוק השתחדר ממדין העבאים

Palestine Daily Mail

The Editor, Dear HAYOM, answer you
The President, Dear HAYOM, answer you

שְׁמַחֲתָה וְעִנְיָנוֹן נְרוּסָה בְּנֵי

(DOAR HAYOM

卷之三

مکتبہ المکار

מזהב המתמטיקן

HAYOM, Jerusalem *so·p̄·k̄·b̄·ȳ·t̄*

הוועדה היהודית לארץ ישראל מוסמך בראשה בבריטניה ובריטניה בירושלים, THURS. 4 SEPT. 1919

VOLUME 13 NUMBER 2

בז'יזללאַד בעזלאָל
— ירושלים —
Artistic Bezalel Workshops, Jerusalem
יעז' סנְגֶן פֿרְדוֹן יְשִׁבְתּוֹל אֲרוֹפָן
זְנוּזִים וְצִקְרָנִים כֵּלִים זְנוּזִים כְּסִילָה
סְלִיקָה בְּמִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ
בְּמִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ
בְּמִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ

גילוין של "זואר היום" מהחודש הראשון להופעתו, עד לפני מעבר המערכת לוחץ ה-ssl

העליה שהחלה לזרום מאירופה נפסקה. העربים ואוהדייהם מהפקידות הבריטית הצבאיים כמעט שחשגו את מボקשם — להטיל מודר על העיולים.

חיזוק היישוב היה צו השעה. ד"ר חיים ויצמן, נשיא ההסתדרות הציונית ועוז מרה: "עם ישראל איך?" מר פלו קיבלה את דעת חבורת "הסולל", שיש להקים רשות הסברה לעולם העברי והגויי. לצד "דוואר היום" העברי, הופיעה מהדורה ערבית ושמה "באירד איל יומ". בעקבות עתון זה הופיע ה"פלשטיין ויקלי", שביעון ציוני באנגלית, שגמתו הייתה פנים וחיזונית אחת. בין ראשוני עורכו היה משפטן צער מלונדון, שמו דוד גוינטן, שהיה ברובות הומן לאחד ממכירי עורך הדין. אחרי קום המדרינה, שירות כשגריר ראשון בדורם אפריקה, ובשובו היה לשופט בית המשפט העליני.

"באירד איל יומ" לא האריך ימים. המחשבה להפכו לכלי הסברה לאוכלוסייה הערבית — לא צלח. העربים, להם היה מכון הפרסום, סייבו לקבלו בחינם לפי הוראה מהמושטח חגי אמין אל חוסיני. בירושלים הופיעו מספר עיתונים ערביים וכעשרה שביעונים. המפורטים שבהם היה "מדאות איל שארק" (פני המזרחה). כולם כאחד הוצטרפו ל"פלשטיין" הנוצרי מיפו ול"אל כרמל" הנוצרי גם הוא מחיפה. ובמקהלה אויבת אחת התקיפו יומם ולילה את הציונות והיישוב.

חלקו של ה"פלשטיין ויקלי" בעיצוב דעת קהל אוחdot מקרב הפקידות הבריטית ובוקר החתיירים, ביניהם מחשובי העתונאים האנגלים והאמריקנים בעולם, היה רב. בוגיגוד לד"ר אוור היום, שערכו ראה עצמו בן חורין להבעת הגינוי, ילידי רוחו הסוערת, נהג השובען באנגלית מתינות. אולי גם עליו שרתה רוח "יחוב הסולל". חבותה "הסולל" הייתה אורה-חית-ימנית ברוחה. כבר בשנה הראשונה להיווסדה קמה תנועת "בני בניימין", שנדראה על שם הבורון רוטשילד, ומרי פלו היה בין המייסדים וסגנית הנשיא הראשונה. איטמר בן אב"י לגלג מריד יום על תנועת הפעולים המבקשת להנחייל ליישוב צוציאליום ארץ ישראלי, בשעה שדרושה לו כלכלה פתוחה לבניוס אמריקני דוקא. היו אלה ימי הוויכוח הפנים ציוני הגדול בין לואיס ברנדיס לחימים וייצמן, על מהות המפעל הציוני והדרך לבניין מהיר של כלכלה שתפרנס עובדייה בכבוד. הויכוח הזה הסתיים בקרע. כותרת ענק ב"דוואר היום" זעה: "ויצמן יצא אמריקתה לאורגן אופוזיציה לברנדיס".

פרשת "חشم הסולל"

המבקש להשתחלם בתולדות הציונות בעשור הראשון להצלה בפלורילן לרחוב הסולל. שם עלה סיורים למכתיב. אחד מآل, שזכה להד עולמי, הסתומים בכישלון. הכוונה לדפוס הסולל. רוכשי המכונות עברו השותפות היו כה בחולמים להפעילן בירושלים, שכוחו שעיר אין עדין תנתן כוח חשמלית. ברגע האחרין נעצרו במומחים ורכשו גנרטטור גדול להנעת המכונות. כשהובא הנרטור, היה זה סמן לזמן שהממשלה הבריטית העניקה לפונחס רוטנברג זכין להפעלת רשת החשמל בארץ — חוות מירשלים שבה הוכין היה בידי היוני אוריפידס מבומרטיס. זלמן וויט הנරץ ראה בנרטטור מקור הכנסה לא אכזב. הוא הודיע, לחברת הסולל

"הארץ" — "ביטאון של עולמים החדש"

ב-8 באוגוסט 1919 הופיעו הגלילון הראשון של "דוואר היום" בערכתו של אליטמר בן אב"י. שום קורא עברי ברידעת באותם ימים לא השתומם, שיישוב שעדיין לאמנה שישים אלף נפש זוקק לשני עתונים יומיים (השני — למשה הראשון — היה "חדשות הארץ", שמננו צמח "הארץ", שהחל להופיע ביוני 1919).

תחילה נוד העtanון מבניין עד שהושלמו שני הבניינים בראש הרחוב, שבהם השתכנו הדפוס והמערכת. ולידם — מאוחר יותר — מרבית המוסדות העתונאיים בירושלים. מופיעים מההישג קראו "הסוללים" לרוחב בשם ההגינוי ביחס — רחוב הסולל.

לחברות "הסולל" נצטרפו כמה עוכדים עיריים, בעיקר בתחום הניהולי-ארגוני. הובילו שבחם היה זלמן וויט, בן ירושלים ובנו של אורה אמריקני ליד העיר העתיקה, שהקונסול האמריקני העניק לו אזרחותה דין מטעם מסחר וlégi נוהגי משרד הקפיטולציה והן בוגמה להגדיל את ירושלמי, בנו של אמריקאי מאומץ, שהיה פעם בניו יורק והשתכר מעבודה בסוכנות פרסום. בשובו לירושלים פתח משרד פרסום, אולם את רוב ימי עשה ברחוב הסולל. רוכם המודעות הגדלות מאותם ימים, של חברות חוץ שנציגיה היו עוכדים נוצדים, באור באמצעותו.

"חדשות הארץ", שראה או רישה שבועות לפני "דוואר היום", היה עניין "הסוללים" מעין ביטאון של עולמים חדשים. לרוב הפלא הוואקדים את מתחרו והשתכן ברחוב יפו פינת הרחוב שהוא לרחוב הסולל. סניפו הירושלמי של ממשיכו, "הארץ", ישב שם עד היום.

שותפות "הסולל" לא הייתה מחזיקה מעמד לולא תמכתה המסיבית של מר פלו. בקוברה הראשון החל מיד לאחר מאורעות תר"ף (אפריל 1920), בעת שזובוטינסקי, שהחיזק בראש החגנה בירושלים נגד הפורעים, עדין היה כלוא עבכו, לאחר שנדרן לחמש עשרה שנות מאסר.

קובצת "הסולל" בהרכבת כמעט מלא בשלבי הבראשית שלה. עומדים מימין לשמאל: א. אלמלה, פ. קורנפלד-דונן, ג. עבאי. יושבים: א. ספר, א. אהרוןsoon, ש. קלמי. חסר: איטמר בן אב"י

חברת הנטיעות של "בני בנימין" ראתה ברכה בעמלת. לא כן הבנק. כעבור שש שנים חזר מנהלו לעריכת "דוואר היום" שהיה בימי האחרונים.

"דוואר היום" עוזר לידי הרויזיוניסטים

גורלה של חברה הסולל לא שפר עליה והוא החלה להתרופור. מריו פלזyc הכבודה, שעשתה הרובה זמן בארץ בשנים 1920/25, נואה בהמקצת העממית והזורה לניו יורק. ידידה אלכס אהרנסון חזר למשק משפטונו בזוכרן יעקב. בלומנפולד נשא לאשה את המוכירה הראשית של הה"פלשטיין ויקלי", בתו של סוחר אמריך בלונדון, ויצא לנחל חלק מעסקי החנות בלונדון. הוא עבר תקופה עתיקה באנגליה, אך לבו נותר בירושלים. בתחילת תחילת שנות ה-30, כאשר תכנן משקים גדולים בקניה, שתוכרתו עוברת במושגים לאנגליה, הציב את התוכנית למתקני ההתיישבות בהגלה הציונית. אולם הם התעלמו ממנו בגלגולו. כאשר כמה מעולי גרים נסכו לתוכנית כדי להפוך אותה ארץ ישראל לאחמנות לונדון וככל אנגלייה, מגנו מהם קברניטי ההתיישבות התקשות שכזו, בהציגם אותה כ"דמיונית שמתאימה לדוחוב הסולל".

בלית ברירה השקיע בלומנפולד בקניה גורף ורוחמים עצומים. חלק מהם תרם ליסוד מחלקה לרופאות לב דרכו. אל מליח שידע עברית וצרפתית על גם האחדים הילכו איש לדרכו. אל מליח שידע עברית וצרפתית על בוריין פרסם מיליון עבוי-ערבי וצרפתית-ערבי. חברה הסולל העניקה לו משרד תמורה השכר שלא שולם לו עבור עבודתו. אין ערך כמה מיוםינו על מלחמת העולם הראשונה. במשך שנים כיהן כחבר הנהלת הוועד הלאומי.

בן אב"י חזר לאחר כל מסע לגיאים אמצעים לעריכת "דוואר היום". ברס, באביב 1928 נמכר העתון למפלגה הרויזיוניסטית ובוטינסקי היה לעורך הראשי. חילופי הגרבי הוסיפו נוף ל"דוואר היום", אבל לא שיפרו את מצבו הכלכלי. גם מתחדרו, "הארץ", החזק מעמד אך בקושי. לעומת זאת פרה "דבר", עתון פועלאי ארץ ישראל, שנתמך על ידי ההסתדרות ובמידה לא מעטה על ידי יידי יהודיות הסתדרות בארץ הברית. כך למשל, העתון "פארווערטס" שלח לו מconomy הדפסה מודרנית שבינוי יורק נחשבה למושנתה, ובארץ — לשיא הטכנייה.

"דוואר היום" בעריכת ז'בוטינסקי

פסיק חשמל למיניווה ברחוב הסולל והסבירה תמודת חשלום "שלא עליה על מחיר הנפט לעשייתו". מברומטיס היווני הפעיל את ממשלת יוון לטובתו. הוא היה הראשן שקיבל זכין לחישמולה של ירושלים לפ"ס פרמן תורכי, וממשלת המנדט, כמשלה יושבת, חייבת היהת להכיר בזכותו לזכין בכל הארץ. החברה הצרפתית שניצבה לפני מלחמת העולם מאחוריו הפעילה השפעה באפריז, יידוי העربים בפרלמנט בלונדון ועקו מורה שהצווינים משליטים על הארץ, ובגללן אין הממשלה מאשרת הפעלת תחנת חשמל ירושלמי (להלן מיל"י "דוואר היום")...)" המופיע תחנת חשמל משלו והערבים מהרים מחרימים את "התהנה הציונית".

גראן מזרי

משרדיין בארץ: בירושלים: רחוב הפלל, ת. ד. 255. ש. ג. 45.

ביז'ו: רחוב בוסטראום, ת. ד. 289. ש. ג. 28.

בחיפה: רחוב חמוץ, ת. ד. 390. ש. ג. 321.

בכרכיה: רחוב הראר.

חניון למערכת ולוחאה "דוואר-היום".

Doar Hayom P.O.B. 255, Jerusalem.

HAYOM, JERUSALEM.

כתובת מערכת "דוואר היום" — רח' הסולל בירושלים

"חסמל הסולל" היה לכותרת מצויה בעיתונות האנגלית. להבהיר הדבר הודיעו שור המושבות ליואפולד אמרי, שנחשב ל迭יד הציונות בפרלמנט, שבუית חברה החשמל בירושלים הגיעו לבית הדין הבין לאומי בהאג. אשר ל"חסמל הסולל", אין ממש בטיעון כאילו חברה זו "מוסכמת חשמל". המדובר בגנרטור של דפוס המשק חשמל לא רק להפעלת מכונות הדפוס אלא גם למטרות ולכמה דירות מסביב.

בסוף דבר נאלצה חברה "הסולל" להפסיק למכור חשמל. שנות ה-20 היו ימי הפריחה של חוחוב הסולל. סוחרי ירושלים האמידים רכשו בהנחה מגרשים גדולים ברחוב ובנו חניות ודירות מגורים. בניית רחוב הסולל קדמה לבניית שכונות ורחבה. מבקשי דירות לובדים, שבקשו להיחלץ מהקרתנות שהעיקיה עליהם בהתישבעם בירושלים.

רענון היסוד של חברה "הסולל" התבטא בסיסמת אגדות "בני בנימין": "לשמר על הקים ולבנות את הארץ". וזהו למעשה נגדי סיסמת הפעלים: "עולם ישן — עדי היסוד נחרימה". אנשי הסולל לחמו לציווית צרופה. בעורם של יידייהם בארץ הברית, ובഫעטה אלכסנדר אהרנסון גם לא-יהודים, הוקמו מפעלי פיתוחצד לצד רשות "הסולל". בסיוון מריו פלז יידידים בלונדון, ובמקרה בתרומת הברון רוטשילד מפאריז, נפתח בנק "בני בנימין". כיוון שלא היה כלכלן ביןיהם, הטילו את הנהלת הבנק על אחת מראשוני עובדי "דוואר היום", וסגן העורך שלו לעת מצוא — דוב בר דרור (פראייר). בר דרורא קבוע שבתו בבניין חברת הנוטע של "בני בנימין" בתל אביב.

"הסולל" — הפעם בראשותו של זלמן וויט. היישוב גדול, והתנהלה הציונית — ובעיקר המחלקה המדרנית שלה — נזקקו לביטאוןanganlit. "פלסטין ויקלי" שעד בפני סגירה, נרכש על ידי גורנסקי בעזרת מימון ציבורי והסתדרות. הוא הפכו ב-1932 ל"פלסטין פוסט", שהחיה את רוחם הסולול והפכו למרכז עולמי למידע. אגרוננסקי, שהיה עתונאי בעיתונים יהודים אמריקאים באארץ עטן גנדודים העבריים. בכך ניסתה השכירה מטעם ההנאה הציונית מצא אותו קשחת להקמת עתון יומי בשפה האנגלית.

אחד המשקיעים הפרטיטים היה יוסף לוריא, ציוני-מניו יורק שאיבד הרבה נכסים בקריטת הבורסה בניו יורק, באוקטובר 1929. בבוואו לפקד את נכסיו בארץ עם בנו טד, החפתה להשקייע בעTHONו של אגרון והשאיר את בנו כסגן העורך. שותפות זו התקיימה שנים רבות. אגרוננסקי הפכו לאגרון והמר לשלחו בלשכה במושדר ראש הממשלה בימי בן גוריון, תפקיד שהשביעו מורים, עד שהמירו בראשות עיתית ירושלים ונפטר פתאום.

תקופת אגרוננסקי הטבעה חותמה לא על העTHON בלבד שהיה לאחד המשפעים והמהמנים. רבים מכתבי החוץ פתחו מושדים ברוחם, בסמוך למרכז הארץ "פלסטין פוסט". בעTHON זה עברו כתבי חזק שייצגו את גזולי העתונים בעולם, החל מיליאן מלצר, ליד לנונדזן שבאירושלים בגיל 17 ואחר שידרות קוצר במטה המשטרה, אליו הגיעו בהמלצת "וועד העצרים", היה לכתב פعلى שייצג נסף ל"ניו יורק טיימס" וה"דיילי אקספרס" עוד עשרות עתונים בעולם, מאוטרליה וכן זילנד עד לקנדה, איז' הבתולה ונסנת הלנה. צבי זינדר, שהיה מראשי העובדים ב"פוסט", עבר לייצג את האסושייטד פרט הענקית. במהלך המלחמות העולמיות האחרונות צטרך לאצוטו "טייטם" ו"לייף" עם קומם המדרינה היה לקצין עתונות באוזים ומנהל "קול ישראל", עד שפרש לגימלאות.

לאחר מלחמת העולם השנייה, עם התגברת היחסים בין היישוב למשטרת המאנדרט, רכש ה"פוסט" כמה עתונאים אנגלים יידיים ישראליים, שטוריו הפכו לצנינים בענייני השלטון והרינוי את לב הנוגע בהם, היה רוי אלסטון שחתם בשם דיזיד' קורטני. הוא היה גיבורם של המוסדות הלאומיים אולם גם האציג' והלה' היוו לעצטט מדבריו בפיוטומיהם.

"העם", "הזמן העם" ו"הזמן"

בתחילת שנות ה-30 לא פעה סוכנות וויטר בארץ. המרכז היה בקהיר והمبرקים הגיעו לעTHONים ברכבת היללה מצרים. בשנת 1931 קיבל הסופר האנגלי ארתור מלפרד בירושלים את הסוכנות ומינה את ילייאן מלצר, וכותבת עירה מניו יורק שהיתה לירושלמית, פיגל ברודיא, למנוהל הסוכנות בפקוחו. הוא ביקש לפתח את משרד הסוכנות ברוחם הסולול ולא מצא מושדים. בלילה ביררה נפתחו משרדי וויטר ברוחם הנסיכה מריה (כיום רח' שלומציון).

המצב המודע ב"דוואר היום", והצורך בגיבוש דעת קהל לאומית אזרחית שאננה נמנית עם החוגים הדתיים מחד ומפה' מאידך, הוביל הרובה עתונאים, שבהם צמחו עתונאים שכבות הומן היו לעתידי העTHONות ולעורכיה. הרויזיוניסטים פתחו את "העם" בשנת 1931 בערכתו

רחוב הסולול נפגע במשבר הכלכלי שפקד את הארץ בשנים 1926/1927 והטאושש מחדש. בנייני "הסולל" היו אבן שואבת למסד העTHONי שקים בארץ. שלום שווארץ (בן ברוך), שהיה עתונאי עוד באודישה, התמנה בחילת שנות ה-30 לכתב הראשי של יט"א, הסוכנות הטלגרפית היהודית, שנסודה בשנת 1919 בלונדון על ידי יעקב לנדאנו ומאיר גורסמן. לסוכנות הטלגרפית השכיבו שני חברים בבניין "הסולל", בהם שכנה עשורות שנים בניהלו של ב. טנבלט (סבו של שר המשפטים דן מרידור), כשהחכם הראשי הוא ברל קורלניק.

ספר מרודי נסיעות נפתחו ברחוב הסולול. הם ראו כנראה בשכנות העTHON שגולה לפירחת עסקיהם. באחד מהם עבר מדריך תיירות אחד יוסף לו. בן חמוץ אגנון זה, שאבוי מעוז המודובים ואמו ליד הונגריה, היה פוליגלוט מלידה. שליטתו בשפטות והכרתו את ירושלים הפכו לו מורה דורך מבודש לתיירים. חלמו היה להיות עתונאי. השכנות ל"דוואר היום" ו"פלסטין ויקלי" עזרו את חלומו הרודם. באחד מימי קיץ 1922 הגיעו לירושלים כתיר בעליך והעורך הראשי של ה"ניו יורק טיימס", אдолף אוקס. לוי היה מדריכו ובין השאר לקחו ל"פליט טרייט" היישלמי.

אוקס הבחין בעולם, שנפשו יצאת להיות עתונאי. כאשר נפרד ממנו, אמר אגב הושתח כרוטיס בקרור: "כאשר תחליט להיות עתונאי תבוא אליו לניו יורק". יוסף לוי חסך כסף לנסעה וכעבור חצי שנה התיצב בפני אוקס הגדל. אחריו שנות עבודה בעTHON צור לוי, שנקרה עתה גי' לוי, לירושלים ובשנים הבאות הוא היה מגודלי כתבי החוץ, ובבעל מוניטין עצומים בכל רחבי המזרח התיכון.

חשיו עם המוסדות הלאומיים לא היו טובים, אולי בעקבם ימי תוקנו בעORTH יידיים ונציגי המדינה שלמדו להבין מהן חובותיו של כתב חוץ, שהיו לרוב מונגורות לענייני העTHONות. גי' לוי, שהיה מעורב בין הקריירה ירושלים, שמר האכטו לרחוב הסולול, שבו החל לרקום את הקריירה המהוללה שלו. בכתבותיו הציג לרחוב לא פעם ציון גובה, כרחוב שליד אגדות שהתחגשו. גם אורתור קסטלר לא נישאר אידייש לרחוב הסולול, בו התגורר בשנות ה-20, "כדי להיות קרוב לז'ובוטנסקי ולפונ' ויזל". בעורת שניהם התמנה לכתב ה"ברילינר טגבלט" וה"פוסטה ציטונג". ולפונ' ויזל, שנמה עם ראש החסידים של ז'ובוטנסקי, נחשב לעתונאי פון ויזל, שכנה עם ראי' החסידים של ז'ובוטנסקי. גם הוא בכיר שהרבה עתונאים באוטריה ובגרמניה ביקשו את קירבתו. גם הוא ישב כМОון ברחוב הסולול בירושלים.

מרכז עולמי למידע

שנה 1929 העלה את ירושלים על מפת העTHONות העולמיות. טבח בחורי היישבה מארצות הברית בחברון הפך את המאורעות לאיירע אמריקני שלגוז ליליאן סימון מ"יוניברס פרס" היה חלק בו. ועדות חקירה החלו להגיע לירושלים וכותבי חוץ הייבו לבקר בעיר ומילא הגינו לרחוב הסולול. מחלוקת עתונאות ממשלתית טרם נפתחה על ידי שלטונות המנדט, וכותב זר שנודמן, בא אצל עמייתו העTHONים הזרים שוכב ישבו ברחוב הסולול.

בשנות ה-30 הייתה לעTHONות בארץ עדנה והיא זכתה להתקפות מזרות. "דוואר היום" צור מבעלות המפלגה הרויזיוניסטית לשופטה

א. אברמס, מראשי הציונות האנגליה שucker לפני בקשת ז'בוטינסקי ירושלים, נחשב לעורק הבכיר שכותב את המאמרים הראשיים. קלמן צנלסון, שמאו הירבה להרגיזו במאמריו המקוריים את דעת הקהל, עבר המכבר את הגבורות. אז טרחה הרבה בהוצאה העתון, כותב שורות אלה היה הכתב במחוות תל אביב, שמכלכתו השתדרעה על פני הארץ כולה.

"הירדן" הלא בדרבי קורדמיין. אולם מלאכת הסגירה השתכללה. מקום להזועם לקוראים שמחוסר אמצעים לא ידפס העטון, החתכים פרנסמו מה שכונה "מאמר הסטה" והשליטו מיהו לסגור את העטון, תשובה לא הופיע. בכך נפסקה שוללת העתונים הרוחיזיוניסטיים ירושלים. "המשקיף" הופיע לראשונה בתל אביב.

זופו של "דואר היום"

שנות ה-30 ובתוכן שלוש שנים המרד הערבי עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה, היה רחוב הסוליל רחוב "עתונאי" לכל דבר. שם פגש את משה אוזוני מ"הארץ", שהיה לפרשן העברי של "קול ירושלים", ובמוצאי שבת האזינו לו רוכב מכני עברי. בדפוסו "אחותה" שברוחם החל להידפס שבועון אנגלי בשם: "פלס틴 אילוסטריטד ניווז". בעליו עורכו היה יעקב חזין, שבא בראשית שנות ה-20 עם משפחתו מאודיסה התגורר בתל אביב. בראוותו את הצלחת ה"פלסטיין פוסט", שלא הופיע נשבותות וחגי ישראל, החליט להקים את השבועון, שהדר שלו הוכן בדפוס "אחותה" במשך השבוע, ובכלי شبത הוא היה נdfs בדפוס היווני בעיר העתיקה או בדפוס העותן הערבי "אל-לאא" של המופתי הגדול. יייזון שעתה המופתי נסגר, וגם על הדפוס נאסר לפעול, עבר חזין לדפוס ממשAKER הפטוציאפני עיר השיקום.

חיזין ושבועונו היו אחד מסיפוריו ההוו של רחוב הסולל. עד למלחמת העולם השנייה הם התקיימו בדוחק, התמונה והגלוופת על בירק ועקר גוכנו של השבעון היה בהם. ברכה ראה חיזין רק לאחר פרוץ המלחמה. בבריותם הגיעו מכך שזו הייתה שכבת נזקקו לעתון מקומי. העתונים האנגלים הגיעו מכך, שגם הם היו כוללים מר' והוא בהם בחנות מדי חמונות. לחיזין הגיעו ימים טובים. שבועונו התרחב והעסיק נובדים נוספים. רעייתו של חיזין, עזר כנגדור, סיימה ובורת. אחד מעוזריו היה ג'ורג' מרנן, מומר יהודי, פלייט מבוקרשת, שיידע אングליית וצרפתית העשה לעצמו שם כשונא יהודים ושותם ציונים. מכיריו הוזיריו היו שמא בולע לו. כשהנה לפניו קום המדינה ברוח מהארץ, פרטס ספר "הנאצים איזיינו", ויבורחו ונשלתו.

בשנות הד-30 נחרץ גורלו של "דוואר היום". בן אב"י החל סופית מהעתון ובדרורו לא האריך ימים בערכו. כగואל בא ליאו ווינץ, ציוני מברלין ובכל נסכים. הוא פתח ברחוב הרצל בתל אביב את חנות החיצוצעים הגדולה ביותר במזרחה התקינו. ילדי תל אביב מאוזנחים אותו לטוכה וילדי הארץ כולה היו באים לחזות בחולון הרואה המופלא שלו. עברו כמה שנים נסגרה החנות. וינץ היה אדם תמהוני במקצת. בירושלים ניסה להתחבר לחברות "הטליל" ואף רכש מגרש ברחוב הסולול והחל לבנות בית. באמצעות הבנייה מכרו לסוחר הנרי. שרין וחוד לוגרמניה. ב-1936 עלה שוב עם מעט מרכשו ודרך ראשון שעשה —

ממצאים ארכיאולוגיים מימי קדום. המחזר 240-275 ל'ירוט

המודומה של ז'ובוטינסקי, שכבר לא היה בארץ, כיון שהבריטים מנעו אותו כניסה. עתודה חדשה של עתונאים אמזהה סביב עתון זה.aba אחימאיר המהפקן ואיתו י.ה. ייבין ואורי אביזר גריינברג הסוער והמוסער. בן ציון נתניהו (אבי ייני, בנימין ועידן) דרכ כוכב זהה בשם העתונות העברית. מנהלו "העם" היה מרדכי אבןיאל, שהתגללה כצייר מהונן. מחוسر אמצעים נסגר העותון. בן ציון נתניהו, בהדריכתו של פרופסור יוסף קלינזיגר, החל לפרש את הירחון האינטלקטואלי ביחס לשהתפרנס עד אז — "בית"ך". כרכיו נמכרים ביום (אם ניתן להשוגם) במחירים מופקעים אצל סוחרי ספריות ישנים. אחר 12 פריטומים נסגר כתוב העת, מחוسر תקציב, אולם המשרד שידיש מ"העם" ברחוב הסולל עוד עמד לרשות השכירים ואחימאיר יזיבין החלו בהוצאת "חווית העם" שהיה אחד הביטאוןים שיצאו את המקסימלייטים שכרכוב הרוזיזיוניסטים, הטיפו למהפכה, והואשו בידי אויביהם נפשיסטים. לאחר זמן קצר עבר "חווית העם" לחיל אריך

ב-1934 הוציאו הרוחיזוניסטים את "הירדן", והוא הוליך את המשקיף. העובדה בעTHONות הרוחיזוניסטייה היחה ללא תשולם קבוע, שכן יוחר כמעט ולא תשולם. גם דיו היו "מגייסים" מדירות הדור הראשון המודולל. שלום רוזנפולד, שהתעללה בעTHONות והגיע לעורך מעריב, החל לעבודתו ב"הירדן" כבר בשנה הראשונה לבואו לירושלים. כמה מאנשי האצ"ל לעתיד לבוא היו באים לסייע בלילה להזאת העTHON. המתרגם מערבי שנקה בקספו את העTHONים העודבים היה מ. מיכאלין, אביה של רבקה מיכאלין. אמרדים עליה שגדלה בחתנת השידור. יתכן. אולם ילדותה עברה עלייה בדפוס היטול, שם הייתה אמה מזכירה ובת תושייה. אביה שהיה עורך דין, לא התפנה למקצוע והש亏 לילתו. ימי בהעתקת הידע בשפה העברית.

PALESTINE POST

PAGE 20 MILS.
VOL. XXXII, NO. 6827

st Be Given «Means»

/ Collapse

NS

intensified, when the
is terminated, and the
mission will mean
ing to the Arabs in
to whom killing Jews
ends all other consider-

L FOR ATTACKS
ader-Cooke, financial
secretary of the Palestine
it is recorded, had said:
"Sir Alexander's
by further informing
us that: 'The view
the Palestine Government
arrival of the Com-
will be the signal for
attacks by the Arabs,
Jews and on the five
themselves.'

Just then quotes Mr.
Cooke's statement that
the Arabs now serving
Palestine Government
proposed to serve on
of the Commission or
with the Commis-
sion, who says:
refers to Sir Alexan-
der's statement of British
addition, a Palestine would be
by August 1, and that
Government had de-
volved the Mandate
on May 15.

Sir Alexander had
died it as "natural
as the Mandatory retained,
uninvited the whole of Palest-
ine to itself." The
most that Britain
the Commission's
planned a fortnight
Mandate is termin-
; quotes Sir Alexan-
der for Britain's refusal
a post for Jewish

it said the Commis-
ade a preliminary
economic problems
Partition, and had
towards the setting
Member Prepared
Commission, as
the U.N., resolution
ed a number of eco-
— including the
of a customs union

"TIMES" WANTS EARLY ARRIVAL

LONDON, Monday (Reuters).—While the British Government is "still" refusing to allow their authority in Palestine to be undermined, their reluctance to set the small remaining Commission in good time is perhaps less easy to defend," "The Times" says today.

The paper suggests that in view of the imminent British withdrawal, "the sooner" the Germans "make up their minds to withdraw, the better" in order to assess the needs on the spot.

Those members of the UN who had voted for Partition had exposed the Jews of Palestine to difficulties and dangers. The paper continues, adding that now they could not leave them in the lurch.

Soldier Shot

JAFFA, Monday.—A soldier of the Royal Irish Fusiliers was killed by a sniper's bullet in the compound of the Jaffa Club. He was trying to take up a position on a roof-top at 6 p.m. today. His name is being withheld pending notification of his next-of-kin.

The body of an Arab, shot
at Razzeh lands, was taken to
the Jaffa Government Hospital at noon today.

WORK GOES ON IN BOMBED PAPER

Bombed out on Sunday night, *The Palestine Post* went back to work in what was left of its own offices in Hassake Street in Jerusalem last night. With the smoke of smouldering paper and debris drifting in through the empty window-frames, the editorial staff returned to duty. Yesterday's issue was prepared for the press in makeshift quarters elsewhere. Working all day, frenzied members of the Jewish Voluntary Brigade, members of the paper's staff, the Jewish Civil Guard and volunteers salvaged what they could from the fire-swept building. Engineers installed an emergency telephone, electricians restored power on a temporary line, and arrangements were made to print in the nearby Alka Press.

OFFERS OF HELP

Countless offers of assistance were telephoned. *The Palestine Post* yesterday, and very many messages of sympathy were received.

Mrs. Blanche Dugdale briefly cabled: "My sympathy" from London, while the Imperial and Foreign News Editions of "The Times" telegraphed sympathy on behalf of their newspaper.

"I am shocked at this terrible outrage," wrote Mr. M.G. Gray, the Chief Censor. "That you produced a *Palestine Post* is a remarkable achievement."

Congratulations on bringing out the paper and sincere condolences offered by Mr. Richard Stahls, the Public Information Officer.

Messages have also come from the Associated Press, Reuters and the Exchange Telegraph.

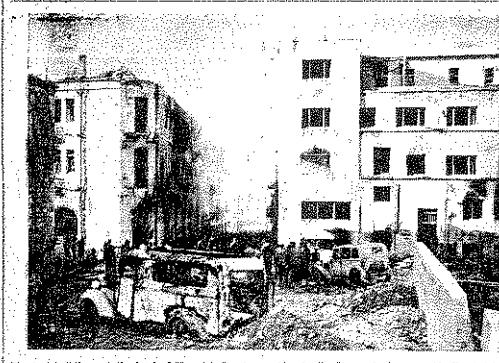
The blast from the explosives exploded in the basement and the ground floor was shot up with wood. Members of the Civil Guard had kept back the crowd of onlookers, and when the smoke cleared, men burnt-out houses and shops and regulated the flow of trucks, barrows and porters who had come to the street from every direction.

One of the seriously injured persons, Naim Yarker, 36, died of his injuries. About 40 people were injured, most of them slightly. Although the main office of the newspaper was burnt out and an armoured ambulance was disabled, a number of the injured were taken to the Hadassah Hospital on Mt. Scopus.

The United Press wirephoto operator, who was at first feared to be dead, is safe. He was not in the office at the time of the outrage. The U.P. has its permanent office in the Akka Press.

The salvage process was interrupted on a number of occasions while states of rescue and

(Continued on Page 2)

The fire which gutted the head of the newspaper offices yesterday all day yesterday. (A. P. photo)

גילון ה-"פלסטיני פוסט" ובו תמונה של פתח רחוב הסולול — האיזור שנפגע בתהותיות

ההענין במצוות של "זואר היום". מחד המגורש שמכר ברחוב הסולול המרייא לשחקים, אבל מחר "זואר היום" ירד מהותם. הוא רכשו חמורת תשולם רכע מהותי לאחר שוהונשים התאפשרו איתן. וין החזק בעתו שישה חודשים, הוא העבירו לתל אביב והוגה היזדים —لال הוועיל.

הוצאתו מירושלים הותירה את ה-"פלסטיני פוסט" יומון יחיד בירושלים. הממסד הבריטי לא ראה זאת בעין יפה, בעיקר ביום המלחמה. העתונים האנגלים שהופיעו במצרים הובאו ארצה בדרך כדרך האויר, כדי למנוע מהפקי, השוטר והחיל הבריטי לקרוא את ה-"פוסט". גם ה-"ארלוסטריד" נחשד בהטפה ציונית. חזין נפטר לפצעו ושבועונו נסגר. ה-"פוסט" המשיך ביתר עוז. חודשים מעתם לפני הקמת המדינה החליטו כמה עריקים בריטים מהמשיטה הממנעה לפגוע בו. הם היו שכיריו חרב שפעלו בשירותו של עבדול קאדר אל-חוסיני, ابوו של פיסל חוסיני. שני ערבים נזירים ושלושה עריקים בריטים הגיעו מטהון וחיצי חומר נפץ מול הכנסייה לבית ה-"פוסט". בחפותו העזה נהרג אחד מפועלי הדפוס, אחרים נפצעו ונגרם נזק רב. רחוב הסולול נפגע קשה. ארכיזון העтонן ניצל, וכן כמה מחדריו, והוא לכתבי חוץ אנגלים אמריקנים שיחד עם עובדי ה-"פוסט" ניבוא את האש. לנפתות בוקר הופיע העטון בדפוס ליפשייז הסמן. המאורע היה לידיעה בעלת הר עולמי.

רחוב הסולול — יוק

אין טעם לחפש את רחוב הסולול בירושלים. הוא לא קיים. שמו הונכח — ורחוב החבצלת, על שם העטון השני שהופיע בירושלים ב-1863, בעריכת ישראל בכ"ק. מדוע? וכי חסרים רחובות בירושלים?

ה-"פלסטיני פוסט" שהוא שמו ל"ג'רוזלם פוסט", כמו בפליט סטריט בלונדון החלו העתונים יוצאים אל מחוץ לעיר. ה-"פוסט" עבר לאיזור התעשייה ברוממה. הרבה פרסומים שנפלו מרחוק הסולול נשכוו — מ"ה' ירושלים" ועד "אדמונטו". בימי המאזרע על ירושלים הופיעו ה-"פוסט" בקביעות חרף ההגנות ובძפס זה הורפס גם עתונות היישובים המשותף של העתונים העבריים שלא הגיעו מטל אביב עד שבירת המאזרע. ב-1953 החל להופיע ברוחב הסולול "זמן" — יומונה של המפלגה הפרוגרסיבית. הוא החזק מעמד שנתיים, אבל קדרת סופו ניסה להינצל על ידי מעבר לתל אביב.

כיום זה רחוב ירושלמי רגיל, שנותר בו רק רמו אחד עברו ה"עתונאי": בבניין מס' 2, בפינת רחוב יפו שכנת, כאמור, המערה היירושלמית של עתון "הארץ".